

NORGES HØYESTERETT

Den 24. mai 2012 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Skoghøy, Bårdsen og Normann i

HR-2012-01098-U, (sak nr. 2012/778), sivil sak, anke over kjennelse:

A AS (advokat Asle Aarbakke)

mot

B (advokat Anders Ryssdal)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens kjennelse hvor det ble besluttet granskning etter aksjeloven § 5-26, jf. § 5-25.
- (2) A AS ble stiftet i 1899, og var frem til 1947 et rent familieeid selskap. I 1947 ble forkjøpsrett for familiemedlemmer avskaffet, og aksjene gjort fritt omsettelige. Overdragelse av aksjer skal godkjennes av styret. Omkring 67 prosent av aksjene eies i dag av familiemedlemmer.
- (3) B, som eier 27,98 prosent av aksjene i A AS, rekvirerte 4. mai 2011 granskning av A AS. Begjæringen ble fremmet på bakgrunn av vedtak truffet med tilslutning av 37,5 prosent av tilstedeværende aksjekapital i ekstraordinær generalforsamling 6. april 2011.
- (4) Nedre Romerike tingrett avsa 2. november 2011 kjennelse med slik slutning:
 - "1. Begjæring om granskning tas ikke til følge.
 2. B betaler innen to uker fra forkynnelse av denne kjennelse sakskostnader til A AS med 99 900 – nittitusenhundre – kroner."
- (5) B påanket kjennelsen til Eidsivating lagmannsrett, som 14. februar 2012 avsa kjennelse med slik slutning:
 - "1. Begjæring om granskning av A AS tas til følge. Granskningstema fremgår av vedtak i ekstraordinær generalforsamling den 6. april 2011.
 2. Advokat Elisabeth Roscher og advokat Helge Skogseth Berg oppnevnes som granskere.
 3. I sakskostnader for tingretten og lagmannsretten betaler A AS til B 126 700 – etthundreogtjuusekstusensjuhundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelse av

denne kjennelsen."

- (6) A AS har anket lagmannsrettens kjennelse, og har i hovedsak anført:
- (7) Lagmannsretten har lagt feil norm til grunn når det gjelder det materielle vilkåret. Endringen av ordlyden i aksjeloven § 5-26 har ikke medført en slik senkning av terskelen for granskning som lagmannsretten har lagt til grunn. Lagmannsretten har feil forståelse av det nærmere innholdet i saklighetskravet. Retten har ikke vurdert om B har et beskyttelsesverdig behov for å kreve granskning.
- (8) Det foreligger en saksbehandlingsfeil i form av mangelfulle kjennelsesgrunner. Lagmannsrettens kjennelse gir ikke grunnlag for å vurdere rettens forståelse av normen for når det kan åpnes granskning, og heller ikke grunnlag for å vurdere rettens forståelse av innholdet i saklighetskravet.
- (9) A AS har lagt ned slik påstand:
1. Eidsivating lagmannsretts kjennelse av 14. februar 2012 i sak 11-203823ASK-ELAG, oppheves.
 2. A AS tilkjennes sakskostnader for Høyesterett."
- (10) B har inngitt tilsvaret og har i hovedsak anført:
- (11) Lagmannsretten har tolket loven riktig. Kjennelsesgrunnene er ikke mangelfulle.
- (12) Anken reiser spørsmål som ligger utenfor ankeutvalgets kompetanse etter tvisteloven § 30-6. Anken bør nektes fremmet etter tvisteloven § 30-5, da den ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak.
- (13) B har lagt ned slik påstand:
- Prinsipalt: Anken nektes fremmet.**
- Subsidiært: Anken forkastes.**
- I begge tilfeller: Ankemotparten tilkjennes omkostninger for Høyesterett med NOK 128.000."**
- (14) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til å gjelde lagmannsrettens saksbehandling og generelle forståelse av en skreven rettsregel, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav b og c.
- (15) Det er gjort gjeldende at lagmannsretten har tolket aksjeloven § 5-26 første ledd feil når det i kjennelsen er gitt uttrykk for at man ved den endring av vilkårene for å åpne granskning som fant sted ved lov 25. juni 2010 nr. 33 tok sikte på "å senke terskelen for åpning av granskning noe".
- (16) Lagmannsretten har sagt følgende om dette spørsmål:
- "Lagmannsretten skal ta til følge kravet om granskning dersom kravet har saklig grunn. Etter lovendring 25. juni 2010 ble kriteriet 'rimelig grunn' erstattet med dagens kriterium 'saklig grunn'. I forarbeidene til lovendringen, Prop. 117 L (2009-10), kapittel 7.1.3, uttales følgende:**

'For å markere at formålet med granskingsinstituttet skal være minoritetens behov for innsyn i, og eventuelt en uavhengig vurdering av, selskapets forhold, mener departementet at det vil være hensiktsmessig å følge opp utvalgets forslag om at vilkåret om 'rimelig grunn' erstattes med et vilkår om 'saklig grunn' for å åpne granskning. Endringen medfører blant annet at det ikke skal stilles strenge krav til en sannsynliggjøring av at granskningen vil føre til at bestemte kritikkverdige eller lovstridige forhold avdekkes. Imidlertid forutsetter departementet at også kravet til 'saklig grunn' medfører at granskning må være egnet til å bringe klarhet i faktiske forhold knyttet til selskapets virksomhet. Departementet antar videre, i motsetning til det Wikborg Rein og enkelte andre høringsinstanser synes å forutsette, at vilkåret om 'saklig grunn' ikke vil innebære noen betydelig senking av terskelen for åpning av granskning, sammenlignet med det som følger av den norm som er oppstilt i avgjørelsen til Høyesteretts kjæremålsutvalg i Rt-2006-664.

Departementet viser til at de kriteriene som er oppstilt av Høyesteretts kjæremålsutvalg i denne avgjørelsen, og da særlig forutsetningen om at det skal legges vekt på arten av de forhold granskningen gjelder, herunder de involverte verdier og hvorvidt den kritikk som begrunner granskningen er forankret i tilstrekkelig konkrete forhold, også som et utgangspunkt vil representere en hensiktsmessig rettslig tilnærming til saklighetsvurderingen etter vilkåret om 'saklig grunn'.

Lagmannsretten legger etter dette til grunn at lovendringen hadde til formål å senke terskelen for åpning av granskning noe, sammenlignet med det som fulgte av tidligere praksis. Likevel slik at tidligere praksis' oppstilling av vurderingstema, slik det fremgår av Rt. 2006 side 664, fortsatt har gyldighet. Etter dette finner lagmannsretten det hensiktsmessig å ta utgangspunkt i en vurdering av arten av de forhold granskningen gjelder, herunder de involverte verdier og hvorvidt den kritikk som begrunner granskningen er forankret i tilstrekkelig konkrete forhold."

- (17) Lagmannsretten har ved dette tatt utgangspunkt i en riktig forståelse av aksjeloven § 5-26 første ledd. Den konkrete vurderingen av om vilkårene for å åpne granskning er oppfylt, kan utvalget ikke prøve.
- (18) Det er anført at lagmannsrettens kjennelsesgrunner er mangelfulle. Dette kan ikke føre frem: Det er samlet sett gitt en grundig redegjørelse for lovens vilkår og for den konkrete vurdering av om granskning skal åpnes.
- (19) Anken må etter dette forkastes.
- (20) Ankemotparten har krevd erstatning for sine sakskostnader for Høyesterett, i alt 102 000 kroner, med tillegg av merverdiavgift. Kravet tas til følge, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd, jf. 20-5 første ledd.
- (21) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING:

1. Anken forkastes.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler A AS til B 127 500 –
etthundreogtjuesjatusenfemhundre – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av
kjennelsen.

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Kristin Normann
(sign.)

Riktig utskrift: